

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**“GLOBALLASHUV SHAROITIDA
YOSHLAR MA'NAVIYATI”**

**MAVZUSIDAGI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY**

KONFERENSIYA

**MATERIALLARI
TO'PLAMI**

TOSHKENT - 2026-YIL

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI
ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O'ZBEK TILI VA
ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**“GLOBALLASHUV SHAROITIDA YOSHLAR
MA'NAVIYATI”**

**MAVZUSIDAGI 2026-YIL 22-APREL RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI
materiallar to'plami**

Toshkent shahri-2026

“Globallashuv sharoitida yoshlar ma’naviyati” mavzusidagi 2026-yil 22-aprel respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallar to’plami. Toshkent, “LAVITA PRINT MCHJ nashriyoti, 2026. 355-bet.

Mas’ul muharrir:
Abdurazakova K.Y.
Siyosiy fanlar bo’yicha falsafa doktori (PHD)

To’plab, nashrga tayyorlovchilar:
A. Bo’ronov, N. Nazarov, A. Yarkulov, S. Abdusalomova, B. Xaytboyev.

Annotatsiya

Mazkur respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to’plami "O'zbekiston – 2030" strategiyasi hamda "Yangi O'zbekiston — ma'rifatli jamiyat" konsepsiyasi doirasida belgilangan ustuvor vazifalar ijrosiga bag'ishlangan. To'plamda globallashuvning yoshlar dunyoqarashiga ta'siri, ijtimoiy-siyosiy va falsafiy talqinlar, shuningdek, mustaqillik yillarida O'zbekistonning iqtisodiy va madaniy taraqqiyoti masalalari chuqur tahlil etilgan. Alohida e'tibor yoshlarning axloqiy va valeologik strategiyalarini shakllantirish hamda ularda mafkuraviy immunitetni mustahkamlashga qaratilgan. To'plam tarkibidan soha mutaxassislari bilan bir qatorda, "Kelajak vorislari" sho'basi doirasida iqtidorli magistr va talabalarning ham ilmiy izlanishlari o'rin olgan.

Аннотация

Данный сборник материалов республиканской научно-практической конференции посвящен реализации задач, определенных в рамках стратегии «Узбекистан – 2030» и концепции «Новый Узбекистан — просвещенное общество». В сборнике глубоко анализируются вопросы влияния глобализации на мировоззрение молодежи, социально-политические и философские интерпретации, а также экономическое и культурное развитие Узбекистана в годы независимости. Особое внимание уделено формированию нравственных и валеологических стратегий молодежи, а также укреплению их идеологического иммунитета. Наряду со статьями ведущих специалистов, в сборник вошли научные изыскания одаренных магистров и студентов в рамках секции «Наследники будущего» (Kelajak vorislari).

Annotation

This collection of republican scientific-practical conference materials is dedicated to the implementation of tasks defined within the framework of the "Uzbekistan – 2030" strategy and the "New Uzbekistan — Enlightened Society" concept. The collection provides a profound analysis of globalization's impact on the youth's worldview, socio-political and philosophical interpretations, as well as the economic and cultural development of Uzbekistan during the years of independence. Special focus is placed on forming the moral and valeological strategies of young people and strengthening their ideological immunity. Along with the works of established experts, the collection features scientific research by talented graduate and undergraduate students within the "Successors of the Future" (Kelajak vorislari) section.

7. <https://www.texnoman.uz/post/bill-geyts-haqida-faktlar.html>.
8. <https://www.labirint.ru/books/722686/>

YEVROPADA URUSH PAYTIDA VAYRON QILINGAN YODGORLIKLARNI QAYTA TIKLANISHI.

Yarkulov Alisher Ataqulovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat O'zbek tili va adabiyoti universiteti,

yorqulov_a@mail.ru

Doi: 10.52773/tsuull.conf.2026.22.04/JZGF9067

Annotatsiya: Ushbu maqolada Birinchi va Ikkinchi jahon urushlari davomida Yevropadagi madaniy meros ob'ektlariga yetkazilgan talofatlar va ularni urushdan keyin qayta tiklash tajribasi tadqiq etiladi. Muallif Fransiya (Reyms sobori), Belgiya (Ipr shahri), Angliya (Koventri sobori), Polsha (Varshava), Germaniya (Drezden) va boshqa mamlakatlardagi yodgorliklarni saqlab qolishning turli strategiyalarini tahlil qilgan. Maqolada vayron bo'lgan yodgorliklarni restavratsiya qilish va noldan rekonstruksiya qilish usullari, shuningdek, xarobalarni urush xotirasi sifatida saqlab qolish kontsepsiyalari o'rtasidagi farqlar ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda ilmiy restavratsiya maktablarining yondashuvlari va tarixiy ansamblarni asl holatiga qaytarishning ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: *madaniy meros, jahon urushlari, restavratsiya, rekonstruksiya, tarixiy yodgorliklar, Yevropa me'morchiligi, YuNESKO, Varshava, Reyms sobori.*

THE RESTORATION OF MONUMENTS DESTROYED DURING THE WAR IN EUROPE

Alisher Ataqulovich Yarkulov,

Doctor of Philosophy in Historical Sciences (PhD),

Associate Professor at Tashkent State University of Uzbek Language and

Literature named after Alisher Navoi.

yorqulov_a@mail.ru

Abstract: This article examines the destruction of cultural heritage sites in Europe during the First and Second World Wars and the subsequent post-war restoration practices. The author analyzes various preservation strategies employed for monuments in France (Reims Cathedral), Belgium (Ypres), England (Coventry Cathedral), Poland (Warsaw), Germany (Dresden), and other regions. The paper contrasts methods of restoration and complete reconstruction with concepts of preserving ruins

as war memorials. Furthermore, it highlights the approaches of scientific restoration schools and the significance of returning historical ensembles to their original appearance based on archival materials.

Keywords: *cultural heritage, World Wars, restoration, reconstruction, historical monuments, European architecture, UNESCO, Warsaw, Reims Cathedral.*

ВОССТАНОВЛЕНИЕ ПАМЯТНИКОВ, РАЗРУШЕННЫХ ВО ВРЕМЯ ВОЙНЫ В ЕВРОПЕ

Яркулов Алишер Атакулович,

*Доктор философии по историческим наукам (PhD), доцент
Ташкентского государственного университета
узбекского языка и литературы имени Алишера Навои*

Аннотация: В данной статье исследуются разрушения объектов культурного наследия в Европе в годы Первой и Второй мировых войн, а также опыт их послевоенного восстановления. Автор анализирует различные стратегии сохранения памятников во Франции (Реймский собор), Бельгии (г. Ипр), Англии (собор в Ковентри), Польше (Варшава), Германии (Дрезден) и других странах. Рассматриваются различия между методами реставрации, полной реконструкции и концепцией сохранения руин как памятников войны. В работе освещаются подходы школ научной реставрации и значимость воссоздания исторических ансамблей на основе архивных материалов.

Ключевые слова: *культурное наследие, мировые войны, реставрация, реконструкция, памятники истории, европейская архитектура, ЮНЕСКО, Варшава, Реймский собор.*

Insoniyat tomonidan yaratilgan yodgorliklar, monumental san'at asarlari turli sabablarga ko'ra zarar ko'radi yoki butunlay yo'q bo'lib ketadi. Shunday sabablardan biri urushlar bo'lib, yodgorliklarning yo'q bo'lishiga va eng ko'p zarar keltirgan urushlar, shubhasiz birinchi va ikkinchi jahon urushlari edi. Asosiy urush maydoni Yevropa bo'lganligidan bu yerda juda katta vayronagarchiliklar yuzaga keladi. Odamlarning qirg'ini, madaniyat, sanoat va iqtisodiyotning inqirozga uchrashi bilan birga, madaniy meros obyektlari ham mislsiz darajada zarar ko'radi. Jahon madaniy merosi durdonalaridan bo'lgan ayrim yodgorliklarga yetkazilgan zararlar haqida quyida so'z yuritamiz.

Fransiya. Reims. Birinchi jahon urushi paytida Reims nemislar tomonidan bosib olindi va to'rt yil davomida urush zonasida qoldi. Ko'plab portlashlar va yong'inlar

Reyms soboriga zarar yetkazdi: ichki qismlar vayron bo'ldi, soborning jabhasidagi ko'plab haykallar va o'rta asr vitrajlari sindirildi, qo'rg'oshin tomi olovda erib ketdi va suyuq qo'rg'oshin oqimlari soborning ichki qismini va haykallarni to'ldirdi.

"Tabassum qiluvchi farishta" haykali shaharning vayron bo'lishining ramzi va urushga qarshi targ'ibotning taniqli timsoliga aylandi. Devorlarning ohaktoshi yuqori harorat tufayli yorilib, qorayib ketdi yoki o'ziga xos bo'lmagan pushti rangga aylandi. Urush oxirida soborni urush qurbonlari xotirasiga bag'ishlangan yodgorlik sifatida buzilgan holatda saqlab qolish taklif qilindi, ammo bu g'oya oxir-oqibat rad etildi. Qayta tiklash ishlari 1919-yilda Fransiya tarixiy yodgorliklar xizmatining bosh me'mori Anri Dene (1874–1969) rahbarligida boshlandi va Rokfeller jamg'armasi kabi sobor do'stlaridan katta mablag' oldi. Konstruksiyani mustahkamlash uchun zamonaviy texnologiyalar va materiallar, jumladan, oldindan quyilgan beton ishlatilgan [Рядова, 2024; 66].

1919-yilda yo'qolgan eman yog'ochlari mustahkamroq, yengilroq va yong'inga chidamli bo'lgan temir-beton bilan almashtirila boshlandi. Dene arxeologik tadqiqotlar olib bordi, bu sobor qurilishining dastlabki bosqichlarini va uning oldingi binolarini kuzatish va o'rganish imkonini berdi. 1920-yillarda Karolinglar davridan qolgan avvalgi cherkovning poydevori sobor ostidan topildi va qazib ochildi. Singan vitraj oynalar Reymsdan kelgan merosxo'r shisha ustasi Jak Simon tomonidan tiklangan. Ish yakunlandi va sobor 1938-yilda qayta ochilgan.

1955-yilda Jorj Sopik sobor kirish qismining tepasida ko'rinadigan "Bokira Maryamning toj kiyish marosimi"ning nusxasini yaratdi va Lui Leygues bilan birgalikda soborning jabhasidagi boshqa ko'plab haykallarni nusxaladi. Shuningdek, u shimoliy minora uchun Avliyo Tomas haykalini yaratgan.

1967-yildan boshlab, portlashlar paytida vayron qilingan ko'plab haykallar, shuningdek, haykallarning parchalari saqlash uchun sobiq yepiskopning Tau saroyidan yig'ib olindi va ularning nusxalari jabhaga o'rnatildi [Рядова, 2024; 67].

Belgiya. Ipr. O'rta asr Belgiyaning Ipr shahri va uning atrofi 1914-yil kuzidan beri shiddatli janglar va artilleriya bombardimonlari sahnasiga aylangan edi. 1915-yil

may oyida oxirgi aholi shaharni tark etdi va nihoyat u urush zonasiga aylandi. 1917-yil oxiriga kelib, birorta ham bino saqlanib qolmadi.

Ipr atrofida avj olgan shiddatli xandaq urushi, urushayotgan tomonlar vaziyatni o'zgartira olmadilar, kimyoviy qurol qo'llash bilan bog'liq kelajakdagi fojiani oldindan belgilab qo'ydi: ikkala tomon ham mudofaani yorib o'tishning taktik usullarini umidsizlik bilan izladilar.

Urushdan keyin Uinston Cherrchill Iprni maqbara sifatida qoldirishni taklif qildi. 1919-yil mart oyining boshlariga kelib, Belgiya rejasi asosiy sobor va Mato zalini, shuningdek, atrofdagi binolarni xarobalar sifatida saqlab qolish edi. 1919-yil noyabrga kelib, Belgiya hukumati Mato zalini va soborni xarobalar holatida saqlab qolish uchun ikkita sxemani jiddiy ko'rib chiqayotgan edi. Bir sxema Grand Place atrofidagi uylarni tiklashni, ikkinchisi esa zal va soborni o'rab turgan daraxtlar kamarini yaratishni ko'zda tutgan. 1920-yil sentyabr oyining boshlariga kelib, Britaniya hukumati Mening darvozasi va uning atrofidagi hudud yodgorlik sifatida foydalanishga qaror qildi [Рядова, 2024; 67].

Ikkinchi Jahon urushi paytida Ipr bombardimon qilindi. Urushdan keyin shahar Germaniya tomonidan tovon puli sifatida to'langan mablag'lar evaziga qayta qurildi. Vayron qilingan o'rta asr me'moriy yodgorliklari 1960-yillarda asl qiyofasiga qaytarildi. Ushbu diqqatga sazovor joylar orasida Mato Zalining gotik jabhasi va Flanders Fields Memorial muzeyi joylashgan Belfry (YUNESKOning Jahon merosi ob'ekti) joylashgan Grote Markt majmuasi; Avliyo Pyotr cherkovi (1073 – XVI asr o'rtalari); Templar uyi (XIII asr); Eski qassoblar uyi (XIII-XV asrlar) va boshqalar bor. 1920-yillarda Menenning Triumfal darvozasi Birinchi Jahon urushida halok bo'lgan ingliz askarlari xotirasiga qurilgan.

O'rta asrlarning eng yirik tijorat binolaridan biri bo'lgan Mato Zali Flamand shahrining gullab-yashnayotgan mato sanoati uchun asosiy bozor va ombor bo'lib xizmat qilgan. Binoning o'zi 1200 va 1304-yillar oralig'ida, qo'ng'iroq minorasi 1200-yilda va bozor zali 1230-yilda qurilgan. Uzunligi 125 metr va balandligi 70 metr bo'lgan qo'ng'iroq minorasi bilan ansambl o'rta asr savdo shahrining ahamiyati va boyligining ramzi bo'lib xizmat qilgan.

1933 va 1967-yillar oralig'ida urush vayron bo'lganidan so'ng, bino me'morlar J. Coumans va P. A. Pauwels rahbarligida urushdan oldingi holatiga qaytarildi. Dastlabki dizayn qarorlari urushdan oldin va urush paytida o'tkazilgan tadqiqotlarga asoslangan aniq va puxta tiklashni afzal ko'rdi. Xarobalar va vayronalarda topilgan tarixiy tafsilotlarning aksariyati yodgorlikka qayta birlashtirilgan yoki yo'qolgan elementlar uchun namunalar sifatida xizmat qilgan. Qayta tiklash ishlari 1967-yilda yakunlandi. Eski devorlarning elementlari va asl toshlarni qo'ng'iroq minorasining g'arbiy qismida va tagida ko'rish mumkin, fasad haykalining parchalarini esa hovlida ko'rish mumkin. Avliyo Martin sobori 1561-yildan 1801-yilgacha sobiq Ipr yeparxiyasining sobori va qarorgohi bo'lgan. 102 metr balandlikda u Belgiyadagi eng baland binolardan biri hisoblanadi. Birinchi jahon urushi paytida u jiddiy shikastlangan. Keyinchalik (1922–1930) xarobalar tozalangan va cherkov asl rejaga muvofiq to'liq qayta qurilgan, garchi minora aslidan balandroq bo'lsa ham [Рядова, 2024; 68].

Ikkinchi Jahon urushi natijasida etkazilgan zararlar avvalgi harbiy mojarolar natijasida etkazilgan zararlardan ancha ko'p bo'ldi. Nafaqat alohida binolar, balki yirik me'moriy majmualarga ega butun shaharlar ham vayron bo'ldi. Bu nafaqat alohida qimmatbaho asarlarning yo'qolishi, balki milliy madaniyat izlarining yo'qolishi bilan bog'liq edi. Alohida binolar va hatto majmualarni tiklash amaliyoti orqali ishlab chiqilgan me'moriy merosga munosabat tamoyillari yangi vaziyatga moslashtirilishi kerak edi, bunda keng ko'lamli vazifalar hal qilindi.

Ba'zi shaharlar uchun tarixiy markazlarini vijdonan tiklash to'g'risida qaror qabul qilindi, boshqalari uchun esa ular zamonaviy talablarga javob beradigan tarzda qayta qurildi.

Rus restavratsiya maktabi vakillari urush natijasida vayron bo'lgan me'moriy yodgorliklarni ilmiy restavratsiya vazifalarini ularni himoya qilish va saqlash bilan cheklamasdan, ularni har tomonlama, to'liq rekonstruksiya qilishni qo'llab-quvvatladilar. Asl yodgorlik parchalari, ikonografik va arxiv materiallarini sinchkovlik bilan o'rganishga asoslangan noyob qurilish loyihasi amalga oshirildi. Jarayon davomida ko'nikmalarga ega bo'lgan yosh avlod mutaxassisleri tajribali me'morlarga

yordam berishdi. Yillar davomida ajoyib usta restavratorlarning asarlari mustaqil tarixiy, madaniy va badiiy qiymatga aylandi [Кальницкая, 2010; 8].

Angliya. Koventridagi Avliyo Maykl sobori. 1918-yilda sobor maqomiga ko'tarilgan XIV asr gotika cherkovi Avliyo Maykl sobori, 1940-yil 14-noyabrdagi bombardimondan keyin vayron bo'lgan, 87 metr balandlikdagi minorasi va minorasi, tashqi devori va birinchi yepiskopining qabridan tashqari. 1944-yilda ser Giles Gilbert Skott soborni qayta tiklash uchun dizayn taklifini taqdim etdi, ammo u Qirollik tasviriy san'at komissiyasi tomonidan rad etildi.

1950-yilda yangi Koventri sobori uchun me'mor topish uchun tanlov o'tkazildi. Basil Urvin Spensning (1907–1976) taklifi ikki yuzta ariza orasidan tanlab olindi. U eski soborni qayta qurish o'rniga, uni xotira bog'i sifatida xarobalarda saqlash va yangi soborni yonma-yon qurish kerakligini, shunda ikkita bino birgalikda bitta cherkovni tashkil qilishini ta'kidladi. O'rta asr binosining xarobalari asl nusxasini saqlab qolish uchun zarur bo'lgan minimal qo'shimchalar bilan saqlanib qoldi va yangi sobor yaqin atrofda zamonaviy shaklda qurildi. Yangi Koventri sobori uchun pushti rangli Hollington qumtoshidan foydalanish binolarning birlashishini ta'minlaydi.

Ish 1956-yilda boshlangan va qurilish 1962-yilda yakunlangan. Xarobalar nafaqat qadimiy me'morchilik yodgorligi, balki o'sha davr voqealari bilan bog'liq tarixiy joy sifatida ham ahamiyat kasb etgan [Рядова, 2024; 70].

Polsha. Varshava. Ikkinchi jahon urushi paytida vayron bo'lgan Varshavaning qayta tiklanishi jahon tarixida shaharning nafaqat eng qimmatli me'moriy yodgorliklarini, balki uning tarixiy yadrosini ham to'liq qayta tiklashga qaratilgan birinchi urinish bo'ldi. 1945-yil yanvar oyida Varshava xarobaga aylandi. Polsha Xalq Respublikasi hukumati shaharni kelajak avlodlar uchun urushga qarshi yodgorlik sifatida abadiy shu holatda qoldirishni jiddiy ko'rib chiqdi.

Davlat Kengashi 1945-yil 3-fevralda Varshavani qayta tiklash to'g'risida qaror qabul qildi. 14-fevralga kelib Poytaxtni qayta tiklash byurosi (Biuro Odbudowy Stolicy) tashkil etildi. Varshava politexnika universiteti professori, me'mor va arxitektura tarixchisi Yan Zachvatovich (1900–1983) Varshavani qayta tiklashga rahbarlik qildi. U Sankt-Peterburg qurilish muhandislari institutida (1918–1924),

hozirgi Sankt-Peterburg davlat arxitektura va qurilish muhandisligi universitetida tahsil olgan va 1920-yillarning boshlarida "Eski Peterburg" jamiyati a'zosi bo'lgan. Polshani bosib olish davrida (1939–1945) u eski shaharning tarixiy binolarida ta'lim, konservatsiya va qutqaruv ishlarida ishtirok etdi.

Polshadagi me'moriy yodgorliklarning ommaviy ravishda vayron qilinishi, kelgusi yillarda Polshada me'moriy tiklash yo'nalishini shakllantiradigan tiklash dasturini ishlab chiqishni zaruratga aylantirdi. 1945-yilda professor Yan Zaxvatovich ushbu dastur konsepsiyasini konferensiyada quyidagicha taqdim etdi: "Biz madaniy yodgorliklarimizning yo'q bo'lib ketishini qabul qila olmaymiz. Biz ularni qayta tiklaymiz, noldan qayta quramiz, toki bu yodgorliklarni kelajak avlodlarga, agar asl nusxada bo'lmasa, hech bo'lmaganda aniq nusxasi sifatida, xuddi ular bizning xotiramizda va arxiv materiallarida saqlanganidek, yetkazamiz" [Бараньский, 2014; 3].

Zachvatovichning rejasi vayron bo'lgan shaharning shahar ansamblini bino tizimining eng aniq nusxasi, me'moriy massalarning fazoviy tuzilishi va binolarning badiiy xususiyatlari bilan qayta tiklashni ko'zda tutgan edi. Uning maqsadi 17 va 18-asrlarda, ya'ni oltin davrda shaharning me'moriy qiyofasini qisman xotiradan va qisman turli mavjud manbalarga asoslanib qayta tiklash edi. Binolarning saqlanib qolgan qismlari, chizmalari va tavsiflari materiallar bo'lib xizmat qilgan. Binolarning saqlanib qolgan poydevorlari, devorlari va shiftlari ularni tiklash uchun asos bo'lib xizmat qilgan. Nemislar, fransuzlar, gollandlar va inglizlar faqat alohida yodgorliklarni tiklashga qaror qilib, konservativ yo'ldan borgan bo'lsalar-da, u tubdan boshqacha strategiyaning taklif qildi: xotirani tiklash. Uning rejasi hech qachon to'liq amalga oshmadi, ammo Zachvatovichning qat'iyati va uning jamoasining sa'y-harakatlari tufayli Eski shahar va Qirollik yo'lining ulkan qismi batafsil qayta tiklandi. Eski shahar Varshavaning eng qadimgi tarixiy tumani bo'lib, 13 va 14-asrlar oxirlarida tashkil etilgan va o'zining o'rta asrlar tuzilishini saqlab qolgan. Eski shahar g'arbdan mustahkam devor va shimoli-sharqdan Visla daryosi bilan chegaralangan. Uning shahar markazi turli o'lchamdagi o'nta zich joylashgan terasli uylar bilan o'ralgan Bozor maydonidir. Varshavaning Eski shahrining turar-joy binolari va cherkovlarini tiklash 1947-yilda boshlangan va 1965-yilgacha faol davom etgan.

Qirolik qal'asi davlat muzeyi va milliy tarixiy yodgorlik bo'lib, ilgari bir nechta Polsha monarxlarining rasmiy qirolik qarorgohi bo'lib xizmat qilgan. 1945-yilda qal'a devorlari, poydevorlari va yerto'lalarining saqlanib qolgan parchalarini, shuningdek, saroy va Qirolik kutubxonasi binosining olovda qoraygan devorlarini keyingi vayronagarchilikdan qutqarish ishlari boshlandi. Siyosiy sabablarga ko'ra Qirolik qal'asini qayta qurish to'xtatildi va faqat 1971-yilda qayta boshlandi. Qal'ani qayta qurish 1988-yilda yakunlandi.

1980-yilda Eski shahar YuNESKOning Jahon merosi ro'yxatiga kiritildi. Ushbu qaror favqulodda bo'lganligi va Polsha jamiyatining urush natijasida vayron bo'lgan madaniy yodgorliklarni tiklash borasidagi sa'y-harakatlaridan dalolat berishi ta'kidlandi [Рядова, 2024; 72].

Germaniya. Drezden. 1940-yillarga qadar Drezden o'zining barokko va rokoko davri tarixiy markazi uchun "Javobgarlar qutisi" nomi bilan tanilgan. 1945-yil 13-15-fevral kunlari bo'lib o'tgan bombardimon reydlari butun shahar markazini vayron qildi.

1950 va 1960-yillarda Germaniya Demokratik Respublikasi (Sharqiy Germaniya) rasmiylari ularni ta'mirlash o'rniga ko'plab cherkovlar, qirolik binolari va saroylarining, masalan, gotik Sofienkirche, Albertteatr va Vakkerbart saroyining xarobalarini, shuningdek, ko'plab tarixiy turar-joy binolarini vayron qildi. Alohida tarixiy binolar saqlanib qoldi yoki qayta qurildi. Bularga Ständehaus (1946), Augustusbrücke (1949), Kreuzkirche (1955-yilgacha), Zwinger (1963-yilgacha), Katolik sudi cherkovi (1965-yilgacha), Semperoper (1985-yilgacha), Yaponiya saroyi (1987-yilgacha) va ikkita yirik temir yo'l stansiyalari kiradi. Frauenkirche xarobalari Noymarktda urush yodgorligi sifatida qoldirildi. Urushdan keyingi modernist uslubdagi zamonaviy binolar Altmarktda qurildi. 1990-yilda Germaniya birlashgandan so'ng, Drezden yana bir bor Germaniyaning madaniy, ta'lim va siyosiy markaziga aylandi [Рядова, 2024; 72].

2004-yilda Drezden Elba vodiysi nomi ostida YUNESKO Umumjahon merosi ro'yxatiga kiritilgan. Keyinchalik, Elba daryosi ustiga qurilgan ko'prik tufayli uning tarixiy ko'rinishiga zarar yetgan deb topilgan va 2009-yilda bu ro'yxatdan chiqarilgan [<https://whc.unesco.org/en/list/1156>].

Rossiya. Leningrad. II jahon urushi Leningrad yodgorliklarini saqlash tarixida alohida o'rin tutadi. Shahar 1941-yil 8-sentabrdan 1944-yil 27-yanvargacha dushman qamalida bo'lganiga qaramay, ta'mirlash va tiklash ishlari 1942-yil bahoridayoq boshlangan [Бахарева, 2014; 6].

Ukraina. Saqlash yoki o'zgartirish – Aylana maydon haqida munozara. 1941–1945 yillardagi urush ushbu noyob yodgorlikning hayotini o'zgartirdi. Poltava bosib olingan ikki yil davomida (1941-yil 18-sentabr – 1943-yil 23-sentabr) majmua butunligicha qoldi va binolarda nemis muassasalari joylashgan edi. 1943-yilgi janglar paytida shaharning markaziy qismi artilleriya o'qlariga va bombardimonlarga uchradi, natijada Aylana maydondagi barcha binolar vayron bo'ldi. 1944–1945 yillarda Poltava shahar ijroiya qo'mitasining yig'ilishlarida asosiy savol muhokama qilindi: shaharning ma'muriy markazi (Aylana maydon) qayta tiklanganidan keyin qanday ko'rinishga ega bo'lishi kerak.

Tarixiy shahar ansambllarini tiklash kamdan-kam tilga olingan. Faqat alohida e'tiborga loyiq madaniy meros ob'ektlarigina ta'mirlanib, keyinchalik saqlanib qolgan. Lev Semyonovich shunday deb yozgan edi: "Xarobalar o'rnida har qanday ish qilish mumkin edi: har qanday maydon yaratish, ko'chalar tarmog'ini qayta loyihalash va bundan tashqari, har qanday shakl va maqsaddagi binolarni qurish. Hech kim bizni hamma narsani avvalgidek tiklashga majburlamagan" [Белявская, 2014; 31.; Вайнгорт, 2001; 73].

XX asr oxirida Serbiya madaniy merosi NATO bombardimonlari paytida zarar ko'rdi, afsuski, uning ko'lami bugungi kungacha noma'lumligicha qolmoqda. Kosovo va Metoxiyaning madaniy merosi, ayniqsa xalqaro tinchlikparvar kuchlar kelganidan keyin eng fojiali taqdirga duch keldi. Xalqaro qo'shinlar, BMT fuqarolik ma'muriyati, ko'plab gumanitar va nodavlat tashkilotlar va yuzlab jurnalistlar kelganidan so'ng, 140 dan ortiq cherkov va monastirlar vayron qilindi, shikastlandi yoki tahqirlandi [Легостаева, 2016; 38].

Shunday qilib, Yevropada urush yillarida vayron qilingan yodgorliklarni saqlab qolish uchun asosan ikki yo'l tanlanganini ko'rishimiz mumkin. Ular: 1. Restavratsiya qilish 2. Rekonstruksiya qilish. Albatta, butunlay vayron qilingan yodgorliklarning asl

holatida tiklashning iloji yo'qligi sababli, asl ko'rinishidagi birga-bir maket holatida tiklanganligi ularning universal mislsiz qiymatini ancha paytirgan. Shunday bo'lsada, ularning qayta tiklanishi bu yodgorliklarning insoniyat tomonidan yaratilgan ajoyib san'at yoki me'moriy yechimlarni tasavvur qilishimiz uchun yetarli bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Рядова М.Н., Козырева Е.А., Шуваева Е.Ю. История охраны и реставрации объектов культурного наследия. Санкт-Петербург, 2024, -стр. 66.
2. Кальницкая Е. Я. Живем и помним. Послевоенная реставрация: век нынешний и век минувший : сб. ст. по мат-лам науч.-практ. конф. ГМЗ «Петергоф». СПб.: Европейский Дом, 2010. С. 8.
3. Бараньский М. Послевоенное восстановление архитектурных памятников в оценке зарубежных экспертов. Послевоенное восстановление памятников. Теория и практика XX века : материалы международной научной конференции, 4–5 декабря 2014. -стр.3.
4. <https://whc.unesco.org/en/list/1156>.
5. Бахарева Ю.Ю. Подготовка и начало работ по восстановлению памятников Ленинграда в годы Великой Отечественной войны и блокады города (1941–1945 гг.). Послевоенное восстановление памятников. Теория и практика XX века: материалы международной научной конференции, 4–5 декабря 2014. -стр.6.
6. Белявская О.Ю. Послевоенное возрождение ансамбля Круглой площади в Полтаве. Послевоенное восстановление памятников. Теория и практика XX века: материалы международной научной конференции, 4–5 декабря 2014. -стр.31.
7. Вайнгорт А-Л. Записки провинциального архитектора. Полтава: Астрей-информ, 2001. -с. 73.
8. Легостаева О. Война после войны: уничтожение сербского культурного наследия в Косово и Метохии. II конференция ЮНЕСКО в рамках Орловской модели ООН «Война и мир: проблемы сохранения культурного наследия». Материалы конференции. Орел, 2016, -стр. 38.

MARKAZIY OSIYODA TRANSPORT INTEGRATSIYASI: GLOBALLASHUV TENDENSIYALARI VA YOSH AVLODNING MADANIY TRANSFORMATSIYASI

Abdusalomova Sevara Raxmonqulovna,

"Ijtimoiy va gumanitar fanlar" kafedrasi o'qituvchisi

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti

Email: Boryav387@gmail.com

Doi: 10.52773/tsuull.conf.2026.22.04/MLPZ5634

MUNDARIJA.

T\ r	Mavzusi	beti
I. GLOBALLASHUV VA YOSHLAR FALSAFIY TALQIN		
1.	Sirojiddinov Sh.S. KIRISH SO'ZI.	4
2.	Jamolidinova O.R. TABRIK SO'ZI.	6
3.	Yunusov K.A. GLOBALLASHUV VA O'ZBEKISTONDA, YOSHLAR DUNYOQARASHINI YUKSALTIRISHGA INNOVATSION YONDASHUV	8
4.	Kushayev U.R. QISQA FORMATLI MEDIKONTENT VA YOSHLAR DUNYOQARASHINING SHAKLLANISHI	13
5.	Sultonova N.E. SHARQ OILALARIDA MEHR VA MUHABBAT KO'RINISHLARI.	19
6.	Mamatqobilov T., Ergasheva R., Saydirasulova D. FAVQULODDAGI HOLATDA AHOLI BILAN PSIXOLOGIK ISHLASH VA KOMMUNIKATIV KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH USULLARI	23
7.	Islamova D.X., Abdusattorov A.B. YOSHLARDA TINCHLIK MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING FALSAFIY MAZMUN-MOHİYATI	28
8.	Islamova D.X. YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA YOSHLARDA MA'NAVIY MADANIYATINI YUKSALTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI VA ULARNING YECHIMI	32
9.	G'ulamov O.G'. YOSHLAR MA'NAVIYATINI YUKSALTIRISHDA IJTIMOİY OMILLARNING AHAMIYATI	37
10.	Ibrogimova G. MA'NAVIY TANLOVNING IJTIMOİY MOHIYATI VA UNING QADRIYATLAR TIZIMIDAGI O'RNI.	42
11.	Ahadov SH. CHINA AND BELT AND ROAD INITIATIVE IN	47

	CENTRAL ASIA.	
12.	Jumaqulova N., Arolova Z. GLOBALLASHUV SHAROITIDA YOSHLAR MA'NAVIYATINI SHAKLLANTIRISHDA BADIY ADABIYOTNING O'RNI	56
13.	Mirsoliyeva N. GLOBALLASHUV VA YOSHLAR MASALASINING FALSAFIY TALQINI	61
14.	Ibragimov B.I. TALABALARNING DAVLAT VA JAMIYAT OLDIDAGI IJTIMOY MAS'ULIYATINI RIVOJLANTIRISHDA ANTROPOSENTRIK YONDASHUVLAR MAZMUN MOHIYATI	65
15.	Shirnova Y.T., Isakulova S.E. GLOBALLASHUV SHAROITIDA O'ZBEK TILINING LINGVOMADANIY TRANSFORMATSIYASI: YOSHLAR NUTQI MISOLIDA	71
16.	Mirsoliyeva N. YOSHLAR MASALASI VA ULARNING DUNYOQARASHINI KENGAYTIRISHNING FALSAFIY IJTIMOY OMILLARI	75
17.	Karimov F. O'ZBEKISTONDA OILAVIY AJRIMLARNING SABABLARI VA ULARNING IJTIMOY-PSIXOLOGIK OQIBATLARI	79
II. YOSHLAR DUNYOQARASHINI YUKSALTIRISHNING IJTIMOY-SIYOSIY OMILLARI		
18.	Omonov B. YOSHLAR SIYOSIY MADANIYATI VA MILLIY O'ZLIK MASALASIGA DOIR	85
19.	Kuchkarov V. PRAGMATIC ASPECTS OF NATIONAL SELF-CONSCIOUSNESS IN INCREASING YOUTH SOCIAL ACTIVITY	93
20.	Nazarov N. YOSHLARDA O'ZLIKNI ANGLASHNI YUKSALTIRISHDA TARIXIY QADRIYATLARNING O'RNI	101
21.	Abdurazakova K. IJTIMOY SIYOSAT: ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.	107
22.	Nazarova D., Boymirzayev O.O. YANGI O'ZBEKISTONDA BOLALARNI ZO'RAVONLIKNING BARCHA SHAKLLARIDAN	113

	HIMOYA QILISH MEXANIZMLARI	
23.	Kudratova U. TALABALAR AKADEMIK ERKINLIGI MEZONLARI	119
24.	Jiyanmuratova G. YOSHLAR ELEKTORAL FAOLLIGIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI SOTSIOMADANIY OMILLAR	123
25.	Ma'mirova O. DAVLAT VA MAHALLIY HOKIMIYAT BOSHQARUV ORGANLARI TIZIMINI NOMARKAZLASHTIRISHNING O'ZBEKISTON TAJRIBASI	128
26.	Salayev F. MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTONNING IJTIMOY-SIYOSIY RIVOJLANISHIDA MILLATLARARO MUNOSABATLARNING TA'SIRI	135
27.	Ibragmov J. MEHNAT NIZOLARI VA ISH TASHLASHLAR	138
28.	Ergashev K., Shaymardonova G. KORRUPSIYA JAMIYATDAGI IJTIMOY ILLAT	145
29.	Бозаров А. НЕОГРАМШИАНСКАЯ КОНЦЕПЦИЯ ГЕГЕМОНИИ В МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЯХ.	151
30.	Qarshiboyeva M., Mirsoliyeva N. GLOBALLASHUV DAVRIDA YOSHLAR MA'NAVIYATI	159
31.	Mirraximov B. YOSHLAR SIYOSIY ONGI SHAKLLANISHIDA IJTIMOY TARMOQLARNING TA'SIRI	163
32.	Ergashev K.E. O'ZBEKISTON VA QOZOG'ISTONDA DIN ERKINLIGI VA DINIY MUNOSABAT	168
33.	Shirzad R. YOSHLAR HAYOTI MUAMMOLARI: GLOBAL TENDENSIYALAR VA QIYOSIY TAHLIL (O'ZBEKISTON VA AFG'ONISTON MISOLIDA).	176
34.	Gong Yi Feng. THE REVIVAL OF THE SILK ROAD: FROM HISTORICAL DEPTH TO 2025 — A STUDY OF CHINA-UZBEKISTAN RELATIONS	189
35.	SHI FENGKAI. CHINA'S ECONOMIC MIRACLE AND THE SILK ROAD REVIVAL: A STUDY OF CHINA-UZBEKISTAN	197

	COOPERATION.	
36.	Rakhimov M. YOUTH SPIRITUAL DEVELOPMENT THROUGH COOPERATION WITH INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN THE FOREIGN POLICY OF NEW UZBEKISTAN	201
III. MUSTAQILLIK DAVRIDA O'ZBEKISTONNING IJTIMOIIY-SIYOSIY, IQTISODIY, MADANIY RIVOJLANISHI		
37.	Qahramon R. YANGI O'ZBEKISTONDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN TUB ISLOHOTLARNING AHAMIYATI	207
38.	Isakov B.N. GLOBALLASHUV SHAROITIDA O'ZBEKISTON YOSHLARIDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH VA MA'NAVIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.	220
39.	Jurakulov J. YOSHLAR O'RTASIDA FANLARARO HAMKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA AXBOROT MADANIYATINING O'RNI.	224
40.	Yarkulov A. YEVROPADA URUSH PAYTIDA VAYRON QILINGAN YODGORLIKLARNI QAYTA TIKLANISHI.	232
41.	Abdusalomova S. MARKAZIY OSIYODA TRANSPORT INTEGRATSIYASI: GLOBALLASHUV TENDENSIYALARI VA YOSH AVLODNING MADANIY TRANSFORMATSIYASI.	241
42.	Abdusalomova S. GLOBALLASHUV JARAYONIDA O'ZBEKISTONDA FUQARO AVIATSIYASI TARIXI VA YOSHLAR MADANIYATIGA TA'SIRI.	248
43.	Mirzoyeva F., Boboxonov Sh. O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASH MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR.	252
44.	Muminov B. MAMLUKATIMIZDA MODDIY MADANIY MEROSNI TARG'IB QILISHNING AHAMIYATI.	259
45.	Mirzoyeva F. O'ZBEKISTON HUDUDLARI UCHUN IQTISODIY XAVFSIZLIK MODEL.	268
46.	Qurbonova M. MILLIY MADANIYAT VA GLOBALLASHUV:	273

	MUVOZANAT MASALASI.	
47.	Mirzoyeva F., Rashidi O. BIZNESNI RIVOJLANTIRISH TUSHUNCHASI VA ELEKTRON TIJORATNING UNDA TUTGAN O'RNI (AFG'ONISTON MISOLIDA).	278
48.	Abdurazakova K., Rustamova A. RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING JAMIYATDA BOLALAR RIVOJIGA TA'SIRI.	282
49.	Jo'raqulov J. SHAYBONIYLAR DAVLATIDA ILMIY VA MADANIY HAYOT.	291
50.	Xurromova S. IMOM AL-BUXORIY MAJMUASI – ISLOM SIVILIZATSIYASINING NODIR MEROSI.	300
51.	Razzakova N., Axunova D. IJTIMOIY ISH TA'LIM INNOVATSION USULLAR: TALABANING KASBIY RIVOJLANISHI VA KELAJAKDAGI MUVAFFAQIYATLARI.	304
IV. GLOBALLASHUV DAVRIDA YOSHLARNING AXLOQIY VA VALEOLOGIK STRATEGIYALARI		
52.	Alimboyeva R. YOSHLAR SOG'LIGINI MUSTAXKAMLASHDA JISMONIY MASHQLARNI ORGANIZMGA TA'SIRINING HUSUSIYATLARI.	314
53.	Alimboyeva R. BASKETBOLCHILARNING XUJUM VA HIMOYA TEXNIKASINI MUSTAXKAMLASH METODIKASI.	319
54.	Alimboyeva R., Xolbekova Sh. YOSHLAR HAYOTIDA KURASHNING TARBIYAVIY AHAMIYATI.	324
55.	Xaitmetov F., Nuzilloeva G. MAKTABDA JISMONIY TARBIYA DARSLARIDA O'QUVCHILAR FAOLIYATINI TASHKILLASHTIRISH USULIYATI.	330
56.	Alimboyeva R., Majidova O. ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBURNING "BOBURNOMA" ASARIDA SPORT MUSOBAQALARINI TASVIRLANISHINING AHAMIYATI.	336

57.	Alimboyeva R., Norkobilova SH. JISMONIY TARBIYA DARSLARIDA SOG'LOMLASHTIRUVCHI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH METODIKASI.	342
58.	Sobirova D. ZAMONAVIY GLOBALLASHUV SHAROITIDA INSON QADRI	349

To'plam materiallari mualliflarning tahriri holatida chop etildi.

Bosmaxonaga berildi

20.04.2026. bosishga ruxsat etildi 21.04.2026

Bichimi 60x84/16 Ofset qag'ozi. Timer New Roman garnituras

Nashr bosma tabog'i 3,8

Adadi 50 nusxada. Buyurtma № 02-19

“LAVITA PRINT MCHJ nashriyoti

Toshkent shahar, Bunyodkor shoh ko'chasi 27 A-uy

